

El factor Barcelona

Vallès i Pujals, a *Elogi de Catalunya* (1928), es referia al lligam històric entre ciutat i nació afirmant: “Nos’ha arribat a la Nació més que passant per la Ciutat”. Veia la nació, Catalunya, “com una extensió de la Ciutat”, Barcelona. La indiscutida capitalitat barcelonina ha estat durant segles, a manca de més sòlides estructures de poder català, un factor fonamental de la continuïtat nacional. També en les darreres etapes quan, havent estat impugnada la nació des de l'Estat, la ciutat ha assolit una remarcable notorietat i una gran projecció internacional.

Encara que la primera formulació de la Catalunya ciutat prové del Modernisme, va ser amb el projecte noucentista que es va convertir, fa cent anys, en l'eix principal del programa de transformació del país. Barcelona, convertida en una gran capital europea, arrossegaria el conjunt de Catalunya cap a la modernitat, la industrialització, la urbanització i el progrés; veritables pilars d'una nova cultura cívica, alhora nacional i cosmopolita.

De fet, aquest seria el projecte burges catalanista de referència durant tot el segle XX. Les versions més popularistes del republicanisme dels anys trenta van quedar desballestades per la guerra. Durant el franquisme, el prestigi latent de l'empremta de Prat de la Riba i de la Mancomunitat, i la falta de projecte català dels nuclis burgesos acomodats al règim i amb aspiracions de lideratge, van garantir al Noucentisme un futur paper de referència. Quan va ser possi-

ble la represa, l'imprescindible nou procés de modernització i les seves polítiques van adoptar elements inequívocament neonoucentistes. La continuïtat institucional barcelonina (Diputació i Ajuntament) i el perfil il·lustrat de molts dels seus gestors (PSC) van facilitar la incorporació parcial del llegat noucentista; mentre que la Generalitat convergent estava incòmoda i sense programa distintiu modernitzador en la Catalunya més metropolitana. Això explica parcialment el divorci de molts anys entre les polítiques del país i les de la capital.

L'èxit dels Jocs Olímpics del 1992, la col·laboració institucional suscitada i el seu efecte dinamitzador van poder ser fàcilment connectats amb les exposicions del 1888 i del 1929, que també havien propiciat grans intervencions en la ciutat. Per això, a ban-

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

CONSULTEU
MÉS ARTICLES A
www.ara.cat

da d'alguna insinuació d'aspirar a la cocapitalitat espanyola, l'aposta del maragallisme per compensar el dèficit de capitalitat que frenava el desenvolupament de Barcelona va ser insistir en l'organització periòdica de grans esdeveniments que permetessin atreure inversions i abordar els salts endavant que la globalització exigia. Des d'aquest punt de vista, el projecte del Fòrum 2004 –gran aparador per influir globalment en l'àmbit de les idees, les polítiques i la cultura, i per abordar una nova transformació urbanística que completava la del 1992– apareix com la darrera reverberació política del Neonoucentisme. En pocs anys –entre la preparació i la celebració–, el món post 11-Shavia accelerat els canvis, la gestió del Fòrum de les Cultures havia patit crisis internes i s'havia produït el relleu polític del pujolisme al govern de Cata-

lunya, amb Maragall com a nou president. D'altra banda, el projecte urbanístic del Fòrum va ser severament contestat i el potent programa intel·lectual i cultural no va acabar de suscitar l'atenció mediàtica ni la participació ciutadana que s'havia previst i que mereixia.

El balanç va ser crític. No tot havia anat prou bé. El model havia trontollat. I en pocs mesos va quedar clar que calia repensar la ciutat i el país (nou Estatut), i que seria millor repensar-los conjuntament.

Jaume Sobrequés obria la monumental *Història de Barcelona* que va dirigir fa 25 anys amb una frase imperativa: “Cada generació ha de reflexionar sobre el futur que vol donar a la pròpia ciutat”. Una generació abans, Agustí Duran i Sanpere, encetant *Barcelona i la seva història*, evocava com Barcelona “s'afanya contínuament a rejuenir-se i posar el ritme de la seva vida al compàs dels temps”. La vella política ja ha donat tot el fruit. En ple segle XXI, no n'hi ha prou ajustant-la i construint un nou relat. Caldrà una nova proposta, potser menys efectista, i més orientada a la qualitat de vida i a la participació democràtica dels ciutadans. A la capital i al país.

Sense el pes i la presència global de Barcelona, la perspectiva de l'emancipació i la construcció de l'estat resultaria inimaginable. Aviat sabrem qui disposa de projecte capaç de vincular la nació, l'estat i la ciutat, i qui no. I qui actua en clau encara noucentista i d'hegemonia burgesa, i qui s'esforça a projectar el país i la ciutat des de la nova hegemonia popular.

SUSANA SUBIRANA

El Noucentisme va convertir la Catalunya ciutat en l'eix principal del programa de transformació del país

El potent programa cultural del Fòrum no va acabar de suscitar l'atenció que s'havia previst i que mereixia